

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ГЕНДЕРНОГО ПАРИТЕТУ У СФЕРІ БЕЗРОБІТТЯ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА УКРАЇНИ

Трохименко Н., Акбаш К.

***Анотація.** У даній статті проведений порівняльний аналіз гендерного паритету у сфері безробіття Кіровоградської області та України. На основі рівня безробіття населення (за методологією МОТ) у відсотках до економічно активного населення розраховані показники гендерного питомого паритету та коефіцієнту гендерної асиметрії для області і країни. Проаналізована динаміка зміни цих показників з 2005-2015 рр. по області та країні. Виявлені диспропорції безробіття у сторону чоловіків за весь період із динамікою збільшення асиметрії у сторону чоловічого безробіття з роками.*

***Ключові слова:** рівень безробіття, економічно активне населення, індекс гендерного питомого паритету, коефіцієнт гендерної питомої асиметрії.*

***Abstract.** In this article a comparative analysis of gender parity in the field of unemployment in the Kirovograd region and Ukraine was conducted. Based on the unemployment rate of the population (according to the ILO methodology), the percentage of gender specific parity and the coefficient of gender asymmetry for the region and country are calculated as a percentage of the economically active population. The dynamics of changes in these indicators from 2005-2015 in the region and in the country is analyzed. Male gender disproportions for the whole period have been detected with the dynamics of increasing asymmetry toward men's unemployment for years to come.*

***Key words:** unemployment rate, economically active population, index of gender specific parity, coefficient of gender specific asymmetry.*

Постановка проблеми. На сьогодні гендерна статистика є важливим інструментом, який дозволяє виявити соціально-демографічні особливості жінок та чоловіків, а також дозволяє математично проводити порівняння для аналізу відмінностей цих особливостей. Показники гендерної статистики є важливим інформаційним джерелом для забезпечення моніторингу становища жінок і чоловіків у деякому територіальному регіоні; вони є ваговою базою для розробки стратегічних рішень соціально-економічної політики щодо реалізації принципу рівноправності в суспільстві. У даному дослідженні проведений порівняльний аналіз показників безробіття чоловіків та жінок засобами гендерної статистики.

Аналіз досліджень і публікацій. Методики обрахунку основних індексів оцінювання гендерного паритету у освіті наведені у роботі [1]. Узагальнення цих індексів наводяться у роботах [4-6], а саме звертається більша увага на якісний зміст та аналіз даних гендерних індексів, тобто вводяться питомі індекси для оцінки гендерного паритету. У даному дослідженні будь-які застосовуватися саме питомі індекси.

Мета статті: порахувати та проаналізувати індекси питомого гендерного паритету та асиметрії для аналізу паритету у сфері безробіття Кіровоградської області та України за період 2005-2015 рр.

Визначимо основні економічні поняття, які стосуються безробіття [2].

Економічно активне населення згідно з концепцією робочої сили – це населення обох статей віком 15-70 років, яке протягом певного періоду забезпечує пропозицію робочої сили для виробництва товарів і послуг. Економічно активними вважаються особи, зайняті економічною діяльністю, яка приносить дохід (зайняті), та безробітні. Кількість зазначених категорій та їх характеристики розраховуються на підставі даних вибірових обстежень населення (домогосподарств), з питань економічної активності, що впроваджені у практику роботи органів державної статистики з 1995 року відповідно до рекомендацій Міжнародної організації праці (МОП). Зазначені вибірові обстеження проводяться за місцем проживання населення та охоплюють осіб віком 15-70 років щодо яких розраховуються оцінки показників економічної активності, зайнятості та безробіття.

Зайнятими (за матеріалами вибірових обстежень) вважаються особи, які:

✓ Працювали впродовж обстежуваного тижня хоча б одну годину за наймом за винагороду в грошовому чи натуральному вигляді, індивідуально (самостійно), в окремих громадян або на власному (сімейному) підприємстві; працювали безкоштовно на підприємстві, у власній справі, що належить будь-якому з членів домогосподарства, або в особистому селянському господарстві з метою реалізації продукції, виробленої внаслідок цієї діяльності;

✓ Були тимчасово відсутні на роботі, тобто формально мали робоче місце, власне підприємство (справу), але не працювали впродовж обстежуваного періоду з певних причин.

Зайнятий працівник враховується тільки один раз (за місцем основної роботи) незалежно від строку трудового договору та тривалості робочого часу.

Безробіття (за методологією МОП) – особи у віці 15-70 років (зареєстровані та незареєстровані в державній службі зайнятості), які одночасно задовольняють трьом умовам: не мали роботи (прибуткового заняття); впродовж останніх чотирьох тижнів активно шукали роботу або намагались організувати власну справу; впродовж найближчих двох тижнів були готові приступити до роботи, тобто почати працювати за наймом або на власному підприємстві з метою отримання оплати або доходу. До категорії безробітних також відносять осіб, які приступають до роботи протягом найближчих двох тижнів; знайшли роботу, чекають відповіді тощо.

Рівень безробіття (за методологією МОП) – відношення (у відсотках) кількості безробітних віком 15–70 років до економічно активного населення (робочої сили) зазначеного віку або відповідної соціально-демографічної групи.

Коротко проаналізуємо населення Кіровоградської області у віці 15-70 років за економічною активністю у 2016 році [2,75].

Населення у віці 15-70 років				
жінки - 375200 чоловіки - 334900				
Економічно активне жінки – 202 700 чоловіки – 226 100		Економічно неактивне жінки – 172 500 чоловіки – 108 800		
Зайняті	Безробітні (МОП)	Студенти (учні) денної форми навчання	Пенсіонери	Інші незайняті
жінки – 182 000 чоловіки – 193 700	жінки – 20 700 чоловіки – 32 400	жінки – 23 600 чоловіки – 26 000	жінки – 93 900 чоловіки – 60 800	жінки – 55 000 чоловіки – 22 000

Перше, що ми можемо помітити, що кількість жіночого населення у віці 15-70 років значно перевищує населення чоловіків, а саме на 40,3 тисяч осіб.

Далі, при розподілі економічно активного і неактивного населення, бачимо, що чисельність економічно неактивних жінок набагато перевищує чисельність економічно неактивних чоловіків. Причому, найбільша кількість неактивних жінок відносяться до пенсіонерів, що знову ж таки по кількості набагато перевищує показник чоловіків. Що стосується безробіття, то навіть при умові домінування кількості жіночого населення у віці 15-70 років, кількість безробітних чоловіків набагато перевищує кількість безробітних жінок.

Далі проведемо порівняльний аналіз гендерного паритету у сфері безробіття Кіровоградської області та України у динаміці з 2005 по 2015 роки. Дані по Кіровоградській області отримано із статистичних щорічників управління статистики у Кіровоградській області, а дані по Україні із бази статистичних даних Європейської економічної комісії ООН (UNECE) [3]. Дані взято до 2015 року включно, так як за наступні роки ще немає інформації на сайті UNECE.

Таблиця 1. Рівень безробіття населення (за методологією МОТ) у відсотках до економічно активного населення відповідної вікової групи

Безробітне населення у віці 15-70 років	Кіровоградська область		Україна	
	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки
2005	7,7	9,8	6,8	7,5
2006	7,1	9,4	6,6	7
2007	7,3	8,9	6	6,7
2008	7	9,1	6,1	6,6
2009	7,8	12	7,3	10,3
2010	7,6	10,2	6,8	9,3
2011	6,7	10,5	6,8	8,8
2012	7,4	9,4	6,4	8,5
2013	9,5	9,8	6,2	8
2014	11,5	10,9	7,5	10,8
2015	9,7	12,9	8,1	10,1

Візуально продемонструємо відмінності у показниках жінок та чоловіків на рівні області та на рівні країни.

Рис. 1. Безробітне населення у віці 15-70 років, жінки та чоловіки (Кіровоградська область, 2005-2015 роки)

Можемо спостерігати, що на протязі всього періоду в області, за винятком 2014 року, рівень безробіття чоловіків значно перевищував рівень безробіття жінок.

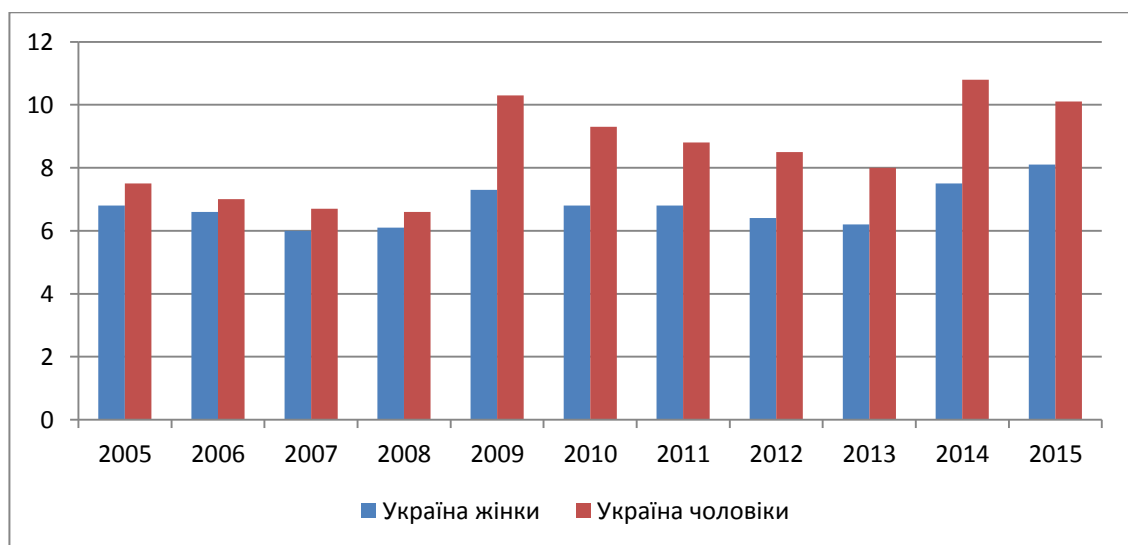

Рис. 2. Безробітне населення у віці 15-70 років, жінки та чоловіки (Україна, 2005-2015 роки)

Аналогічна ситуація і по Україні в цілому. Тут рівень безробіття чоловіків був завжди вищий, ніж у жінок. Але показники по Україні для представників обох статей завжди були нижчі ніж по області. Це означає, що у якісь інші області нашої країни мають низький рівень безробіття по відношенню до Кіровоградської області.

Далі проаналізуємо гендерний паритет у показниках жінок та чоловіків на рівні області та країни. Для аналізу будемо використовувати індекс гендерного питомого паритету та коефіцієнт гендерної питомої асиметрії. Ці індекси були введені у роботах [4-6]. Нагадаємо зміст цих індексів.

Індекс гендерного питомого паритету ($GPI\%$). Нехай загальна кількість представників жіночої статі у групі рівна F , а загальна кількість представників чоловічої статі – M . Нехай F_1 – кількість представників жіночої статі, які володіють деякою ознакою, а M_1 – кількість представників чоловічої статі, які володіють деякою ознакою. Індекс гендерного питомого визначається наступним чином

$$GPI\% = \frac{F_1/F}{M_1/M} = \frac{F_1 \cdot M}{M_1 \cdot F}.$$

Цей індекс характеризує у скільки разів частка жінок, що володіє певною характерною ознакою більша/менша від відповідної частки чоловіків.

Коли $GPI\%$ буде рівним 1, називають питомим паритетом, а коли він відмінний від 1 – питомою асиметрією.

Коефіцієнт гендерної питомої асиметрії ($GA\%$) визначається за формулою:

$$GA\% = \frac{F_1/F - M_1/M}{F_1/F + M_1/M}.$$

$GA\%$ належить проміжку $-1; 1$ та є якісною мірою відношення розподілу характерних ознак у гендерних групах.

Розрахувавши індекс гендерного питомого паритету та коефіцієнт гендерної питомої асиметрії для Кіровоградської області та України, отримаємо наступні результати.

Таблиця 2. Розрахунок індексу питомого гендерного паритету та коефіцієнту питомої гендерної асиметрії для показників безробіття по Кіровоградській області та Україні

Безробітне населення у віці 15-70 років	Кіровоградська область		Україна	
	GPI%	GA%	GPI%	GA%
2005	0,79	-0,12	0,91	-0,05

2006	0,76	-0,14	0,94	-0,03
2007	0,82	-0,10	0,90	-0,06
2008	0,77	-0,13	0,92	-0,04
2009	0,65	-0,21	0,71	-0,17
2010	0,75	-0,15	0,73	-0,16
2011	0,64	-0,22	0,77	-0,13
2012	0,79	-0,12	0,75	-0,14
2013	0,97	-0,02	0,78	-0,13
2014	1,06	0,03	0,69	-0,18
2015	0,75	-0,14	0,80	-0,11

Висновки. Від’ємні значення коефіцієнта асиметрії вказують на диспропорції у сторону чоловіків, тобто відсоток безробітних чоловіків більший, ніж у жінок. Що стосується гендерного паритету, то більший паритет спостерігається на рівні країни, ніж в області, тобто це означає, що гендерний розрив у показниках безробіття чоловіків та жінок менший для України. Причому асиметрія на рівні області не стабільна, показники не мають чіткої динаміки збільшення чи зменшення. А от на рівні країни чітко прослідковується збільшення гендерної асиметрії у сторону чоловіків, тобто відсоток безробітних чоловік збільшується з роками швидше, ніж відсоток безробітних жінок.

Список літератури

1. Статистика та індикатори сфери освіти з врахуванням гендерного фактору: практичний посібник (навчальний матеріал для семінарів зі статистичних даних і показників освіти). [Пер. з англ. К. Акбаш, Н. Пасічник, передмова та наукова редакція Р. Ріжняк] Організація Об’єднаних Націй з питань освіти, науки і культури. ЮНЕСКО (UNESCO) – 2017. – 52 с.
2. Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Кіровоградській області. Жінки і чоловіки у Кіровоградській області. Статистичний збірник. Кропивницький 2017. – 95 с.
3. База даних Європейської економічної комісії ООН (UNECE). [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w3.unece.org/PXWeb2015/pxweb/en/STAT/STAT_30-GE_03-WorkAndeconomy/012_en_GEWEUnEmploy_r.px/?rxid=6fa5b053-7541-440d-ac4c-6c861ca0af5d

4. К.Акбаш, Н.Пасічник, Р.Ріжняк Визначення показників розподілу гендерних груп за характерними ознаками. Статистика України. 2017. – т.77. - №2. – с.6-12.
5. К.Акбаш, Н.Пасічник, Р.Ріжняк Аналіз анкетування з гендерної тематики студентів з використанням показників питомої асиметрії. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах «Грані». – 2017. – т.20. – № 6/146. – с.5-16.
6. К.Акбаш, Н.Пасічник, Р.Ріжняк Визначення показників розподілу характерних ознак у гендерних групах (на прикладі студентів факультету). Наукові записки Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки, вип. 31. – Кропивницький: ЦНТУ, 2017. – С. 236–244.